

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №34
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«21» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «20» маусым күні 20 сағаттан «21» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 20.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Саханова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «21» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 19-24 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 11-16 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 19-24 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 19-24 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр(1,0-4,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік- шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз қатты жаңбыр (2,0-17,0 мм) күтіледі. Солтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз қатты жаңбыр (2,0-17,0 мм) күтіледі. Солтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 27-32 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 21-26 градус жылы.
Өгем жотасы	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 24-29 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 30-35 жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 28-33, кей жерлерде 23 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Шығыстан, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15 градус жылы, күндіз 31-36 градус қатты ыстық, кей жерлерде 28 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Шығыстан, оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5, күндіз 28-33, кей жерлерде 23 градус жылы.

2024 жылғы 20 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Сарысай ө. сағасынан төмен – Кіші Алматы ө. және Медеу – Кіші Алматы ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 1 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 4 °С-тан 21 °С оң мән аралығында. 20 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 4673 м биіктікте болды.

**2024 ж. "20" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 19.06	Мин. 20.06	08 сағ. 20.06	Күндіз 19.06	Түнде 20.06	Орт. 19.06	08 сағ. 20.06	Орт. 19.06	Макс. 19.06	08 сағ. 20.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	9.5	4.3		3.1								
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			7.0			266	265				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			558	558				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	17.7	9.5		0.1								
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			17.0			279	279	2.87	2.93	2.93	+1	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			19.0			118	118				+1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			20.0			55	53	0.20	0.20	0.20	-2	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			19.0			193	193	2.78	2.78	2.78	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			19.0			257	257				0	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			14.0			314	312	2.61	3.01	2.22	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			20.0			275	275				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			16.0			96	95				0	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			20.0			285	284	2.33	2.37	2.29	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			17.0			219	218	1.70	1.73	1.66	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0			297	295	7.27	7.56	6.99	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			20.0			118	117	11.22	11.92	10.97	-2	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			16.0			215	215				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			20.0			198	198				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	14.7	6.8				-105	-101				+4	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				16.0			111	106				+1	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				12.0			259	260	25.3	26.0	26.0	+2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							127	128	4.62	4.77	4.77	0	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«21» маусымға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Нөлдік изотерма сағат 5-те 4673 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Күндіз кей жерлерде жаңбыр(1,0-4,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі қарқынды. Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз қатты жаңбыр (2,0-17,0 мм) күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Таңертең және күндіз кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз қатты жаңбыр (2,0-17,0 мм) күтіледі. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы шамамен 2000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМҚ-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.